

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

CORONA-EKONOMİ BÜLTENİ

15 Ekim / 2021

Bu rapor; Covid-19 virüsünün dünya ekonomilerinde yarattığı ekonomik krizi, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Faizi Düşürmekle Faiz Düşüyor mu?

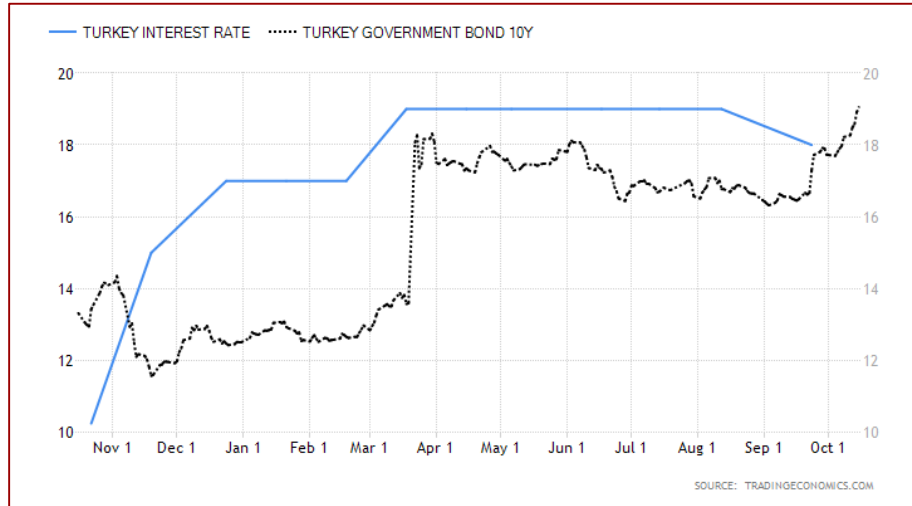
- ❑ Bu hafta iç gündeme yine merkez bankası, faiz ve elbette ki enflasyon damgasını vurdu!
- ❑ Küresel düzlemde pandemiden çıkışın faturası giderek ağırlaşırken lojistik, tedarik zinciri kırılmaları, gıda fiyatları, enerji arzı ve enflasyonu ile genel kıtlık ekonomisi kendini en belirgin hali ile enflasyon ile hissettirmeye devam ediyor..
- ❑ Ülkemizde ise giderek artan ve özellikle hane halklarını zorda bırakan enflasyondan çıkışa ilişkin tüm taraflarca üzerinde uzlaşmış bir politika olmadığı gibi, para politikası yolu ile (TCMB) uygulanmaya konulan «faiz» noktasındaki belirsizlik kur üzerinde yıkıcı sonuçlara neden oluyor.
- ❑ Tüm bunlardan hareketle bu haftaki bültenimizde politika faizini arttırmak ya da azaltmanın kısa dönemli ve uygulamadaki etkisi üzerinde biraz beyin fırtınası yapalım istedik...

Faizi Düşürmekle Faiz Düşüyor mu?

- ❑ Kapitalist ekonomi düzlemi temelde iki tip farklı yaklaşım çevresinde toplanıyor; biri neo liberal Ortodoks (klasik) iktisat diğeri ise Keynesyen ekonomi teoremi
- ❑ Aslında en temel farkları çok sığ bir ifade ile faiz (para politikası araçları..) ve buna uygun maliye politikaları ile ilkinin carry trade mantığına göre paranın değeri üzerinden , ikincisi olan Keynesyen teoremin ise yatırımları canlandırarak büyüme kanalı ile işsizlik vb sorunları giderme yaklaşımı diyebiliriz.
- ❑ Genellikle büyük buhran ve kriz dönemleri sonrası ekonomiyi canlandırmak ve yapısal hedeflere ulaşmak adına Keynesyen modelin yani faizi düşürerek, kredi kaynakları ile ekonominin canlandırıldığı ve atağa kalktığı dönemler olmuştur.
- ❑ Ancak bu teoremlerin uygulamaları ve sonuçlarına baktığımızda ekonomik yapılar ve uzun/kısa vadeli hedefler açısından değişkenlik gösterdiğini söyleyebiliriz.
- ❑ İçinde bulunduğumuz sürece gelindiğinde TCMB başkan değişikliğinden bu yana enflasyonla mücadele politikalarının belirlenmesinde ağırlıklı olarak «belirsizlik» kavramının hakim olduğunu görmekteyiz...

Faizi Düşürmekle Faiz Düşüyor mu?

- ❑ Piyasayı takip edenler özellikle politika faizi konusunda siyasi ve TCMB kanadının bazı dönemlerde ayrıştığına ve zaman zaman yapılan TCMB nezdindeki görev değişikliklerinin de yine piyasa tarafından bu görüş farklılığı yönünde algılandığını gayet iyi bilmektedir.
- ❑ TCMB'nin asli görevi fiyat istikrarını sağlamaktır ve bu nedenle de para politikası araçlarını içinde bulunduğu küresel ve yerel koşullara göre ayarlamakla mükelleftir. Ancak ne yazık ki son aylarda gerçekleşen politikaların istenen sonuçları yaratmadaki etkisinin işte bu belirsizlik algısı nedeni ile yerine oturmadığını üzülmektedir...

Faizi Düşürmekle Faiz Düşüyor mu?

- ❑ Bu ifademizi veriler yolu ile açıklamak istersek; en basit hali ile politika faizi ve 10 yıllık devlet tahvili faizine bakmak yoluyla görürüz.
- ❑ Her iki veriye baktığımızda Mart ayındaki TCMB başkanı değişikliğinden sonra tahvil faizlerindeki artışın yükselmeye başladığını ancak yine de politika faizinin altında seyrettiğini, son yapılan faiz indiriminin ardından ise politika faizinin de üstüne çıkarak, %20'lere yaklaştığını görüyoruz.
- ❑ Bu durum bize net bir biçimde politika faizini düşürerek, arzulanan düşük faiz ortamına ulaşamadığımızı bu konuda en önemli değişkenlerden birinin belirsizlik olduğunu,
- ❑ Politika faizi üzerinden verilecek herhangi bir düşüş sinyali (TCMB başkanının görevden alınması)ya da görev değişiklikleri ile piyasada oluşan algı ve dahi bizzat faizi düşürme eyleminin faizin bizzat kendisi ve enflasyon ile mücadelede ters yönlü etkiye sahip olduğunu göstermektedir...
- ❑ Aylardır bültenlerimizde yer verdiğimiz üzere Türkiye'deki enflasyonist yapının yapısal nedenleri vardır ve bu nedenleri düzeltmek adına uzun vadede yapılacaklar kadar,
- ❑ Kısa vadede kurun ateşini söndürmekten ve istikrar ortamı yaratarak, enflasyon ve dolarizasyon algısını değiştirmenin önemi büyüktür.

Döviz Bürolarının Çalışma Düzeninde Değişiklik

- ❑ Döviz büroları çalışma düzeninde yapılan değişiklikle, A grubu yetkili müesseselerin ödenmiş sermaye şartı 10 milyon TL'ye, B grubu yetkililerin 5 milyon TL'ye çıkarıldı. Bunun dışında yabancı para transferlerinde de düzenlemeler yapıldı.
- ❑ Ancak kamuoyunun oldukça ilgisini çeken ve ilk gün haber kaynaklarında yer almayan bir durum vardı ki o da döviz bürolarında kimlik tespitinin zorunlu hale getirilmesi...
- ❑ “12.10 2021 tarihli 2018-32/45 sayılı tebliğ değişikliğine kadar, kambiyo mevzuatı kapsamında döviz alım satımında bir kimlik bildirim yükümlülüğü bulunmamakla birlikte, daha önce MASAK mevzuatı kapsamında işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı 75 bin TL’yi aşan işlemler ile Vergi Mevzuatı uyarınca 3 bin ABD doları veya eşitini aşan işlemlerde kimlik tespiti zorunluluğu bulunmaktaydı.
- ❑ Bu son değişiklikle beraber kimlik tespiti aşamasında işlem limitleri kaldırılmış oldu, yani 20usd’lik bir işlemde dahi kimlik tespit şartı gelmiş oluyor.
- ❑ İlgili düzenlemeye yetkili müesseseler başkanlığı itiraz edeceğini belirtirken, devam edip etmeyeceğini önümüzdeki günlerde göreceğiz..

Benzine Zam Geldi

- ❑ Akaryakıtta uygulanan eşel mobil sistemi kapsamında, artan maliyetlerin tüketicilere yansımaması için, kur ve petrol fiyat artışları ÖTV'den karşılanıyordu ancak son olarak benzin kaleminde bu marj kapanmış görülüyor.
- ❑ 16 ekimden itibaren benzine 37 kuruş, motorine 41 kuruş zam yapıldı. Motorinde eşel mobil desteği sona erdiği için fiyat artışının tamamı pompaya yansiyacak. Benzindeki artışın ise 23 kuruşluk kısmı ÖTV'den karşılanacak, 14 kuruş ise pompa fiyatlarına yansiyacak.

Benzin	Motorin
İstanbul 7,92 TL	İstanbul 7,93 TL
Ankara 7,89 TL	Ankara 7,99 TL
İzmir 7,90 TL	İzmir 8,01 TL

Türkiye ABD İlişkileri

- ❑ Financial Times’da bu hafta Ömer Koç enflasyon söylemi ve TCMB ile enflasyon gelişmeleri konusunda birkaç haber yayınlandı ancak bize göre içlerinden en önemlilerinden biri ABD Türkiye ilişkileri üzerine olanıydı.
- ❑ Bu yazıda “Türkiye’nin savaş jeti arama çabaları Biden’ı sıkıştırıyor” başlığı kullanılırken, “Erdoğan, Rusya’dan ikinci hava savunma sistemini sipariş etmeyi planlarken daha çok F-16 satın almak istiyor” yorumu yapıldı.
- ❑ Suriye’de YPG oluşumundan kaynaklı sınır güvenliği nedeni ile olası bir operasyon söz konusu iken Türkiye’nin başta ABD ve Rusya olmak üzere gerek savunma sistemi alımı gerekse de haklarını savunma bağlamında çok stratejik problemleri bulunmakta.
- ❑ Özellikle ABD’nin ısrarla parası ödenmiş olmasına rağmen savunma sistemlerini Türkiye’ye vermemesi ve Rusya’dan S-400 alımı konusundaki CAATSA yaptırımlarını gündeme oturtması gibi gelişmeler Türkiye’nin olası bir yaptırımla karşılaşması halinde yurtdışından sağladığı sendikasyon ve tahvil ihracı yolu ile edindiği fonları riske sokacağı gibi yurtiçindeki bankaların da kredi iştahını etkileyerek, ciddi bir durgunluğun önünü açabilir...
- ❑ Ayrıca Türkiye’nin ABD’e karşı önemli kozu olarak gözüken İncirlik üssüne alternatif olarak Yunanistan ile ABD’nin süresiz bir savunma anlaşması yaptığını görmekteyiz.
- ❑ Tüm bu gelişmeler diplomasi ve savunma kanadında ülkemizi zorlar niteliktedir...

Haftadan Kalanlar

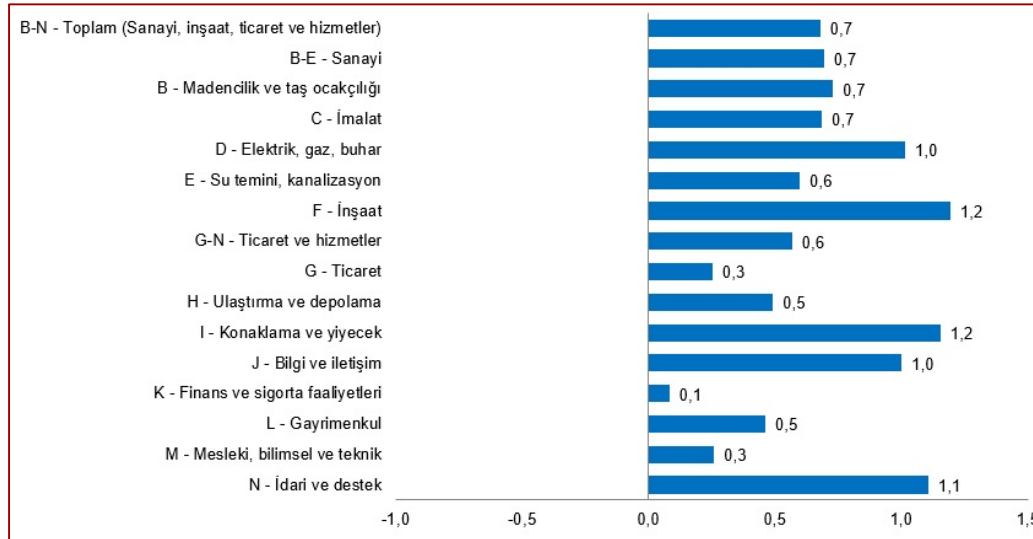
- ❑ Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması'nı onaylayıp yürürlüğe kaymasının ardından, temiz enerji hedeflerine ulaşması için Dünya Bankası, Fransa ve Almanya'dan 3,1 milyar euroluk kredi almaya hazırlandığı bildirildi.
- ❑ CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu, TCMB Başkanı Şahap Kavcıoğlu ile bir araya geldi. 1,5 saatlik görüşme sonrası Kılıçdaroğlu ve Kavcıoğlu basına açıklamalarda bulundu.
- ❑ Çinko, 14 yılın zirvesine çıktı. Küresel piyasalarda enerji krizine rağmen perakende satışların beklenti üstü gelmesi ile hava pozitif oldu.
- ❑ TCMB'de görev değişiklikleri oldu; Dolar kuru 9,24'ten işlem gördü. Enflasyon beklentileri 12 aylık %13,91 oldu.
- ❑ Eski Almanya başkanı Merkel, Türkiye'ye veda ziyareti yaptı.
- ❑ Kayseri Organize Sanayi Bölgesi Başkanı Tahir Nursaçan ve 5 kişilik yönetim kurulu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yazılı emriyle görevden alındı.
- ❑ ABD Hazine Bakanlığı, bu yılın ilk altı ayında 590 milyon dolarlık şüpheli fidye yazılımı ödemesinin yapıldığını belirterek, fidye yazılımı saldırılarıyla mücadelede kripto para piyasasına yönelik uyarıda bulundu.
- ❑ ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriye'de yakın zamanda bir operasyon sinyali veren açıklamalarıyla ilgili konuştu.

Bütçe Eylül'de açık verdi

- ❑ Merkezi yönetim bütçesi Eylül'de 23,6 milyar TL açık verdi. Faiz dışı denge de aynı dönemde 9,5 milyar TL açık yazdı.
- ❑ 2021 yılı Eylül ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 141,5 milyar TL, bütçe gelirleri 117,9 milyar TL oldu. Ayrıca, faiz dışı bütçe giderleri 127,4 milyar TL ve faiz dışı açık ise 9,5 milyar TL olarak gerçekleşti.
- ❑ 2021 yılı Ocak-Eylül döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri 1.051,7 milyar TL, bütçe gelirleri 990,6 milyar TL ve bütçe açığı 61,1 milyar TL olarak gerçekleşti.

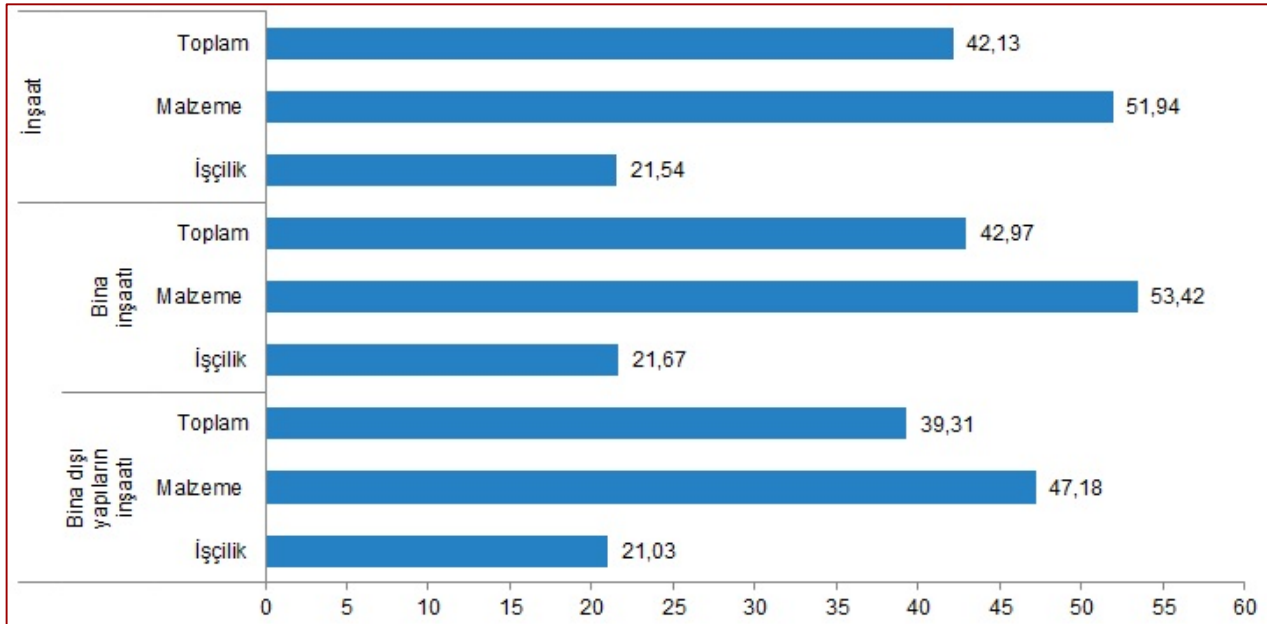
Ücretli Çalışan İstatistikleri, Ağustos 2021

- Sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörleri toplamında ücretli çalışan sayısı 2021 Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %9,4 arttı. Ücretli çalışan sayısı bir önceki yılın aynı ayında 12 milyon 552 bin 434 kişi iken, 2021 yılı Ağustos ayında 13 milyon 732 bin 736 kişi oldu.
- Ücretli çalışanların alt detaylarına bakıldığında; 2021 yılı Ağustos ayında ücretli çalışan sayısı yıllık olarak sanayi sektöründe %9,4, inşaat sektöründe %12,5 ve ticaret-hizmet sektöründe %8,8 arttı.

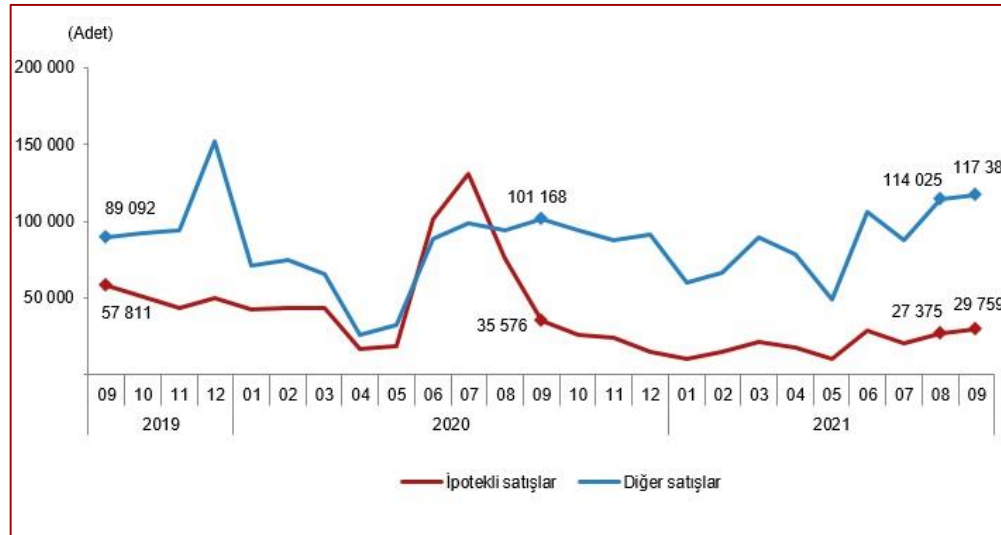
İnşaat Maliyet Endeksi, Ağustos 2021

- İnşaat maliyet endeksi, 2021 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,93, bir önceki yılın aynı ayına göre %42,13 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi %0,83, işçilik endeksi %1,19 arttı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi %51,94, işçilik endeksi %21,54 arttı.
- Bina inşaatı maliyet endeksi, bir önceki aya göre %1,06, bir önceki yılın aynı ayına göre %42,97 arttı. Bir önceki aya göre malzeme endeksi %1,03, işçilik endeksi %1,13 arttı. Ayrıca bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi %53,42, işçilik endeksi %21,67 arttı.

Konut Satış İstatistikleri, Eylül 2021

- ❑ Türkiye genelinde konut satışları Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %7,6 artarak 147 bin 143 oldu.
- ❑ Konut satışlarında İstanbul 28 bin 229 konut satışı ve %19,2 ile en yüksek paya sahip oldu. Satış sayılarına göre İstanbul'u 14 bin 218 konut satışı ve %9,7 pay ile Ankara, 8 bin 806 konut satışı ve %6,0 pay ile İzmir izledi. Konut satış sayısının en az olduğu iller sırasıyla 14 konut ile Hakkari, 41 konut ile Ardahan ve 78 konut ile Şırnak oldu.

Dış Ticaret Endeksleri, Ağustos 2021

- ❑ İhracat birim değer endeksi Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %9,9 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %7,3, ham maddelerde (yakıt hariç) %26,0, yakıtlarda %52,7 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %8,6 arttı.
- ❑ İhracat miktar endeksi Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %38,2 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %28,4, ham maddelerde (yakıt hariç) %26,7, yakıtlarda %33,5 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %41,6 arttı.
- ❑ İthalat birim değer endeksi Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %27,1 arttı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %20,0, ham maddelerde (yakıt hariç) %67,1, yakıtlarda %59,5 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %24,7 arttı.
- ❑ İthalat miktar endeksi Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %2,7 azaldı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %45,2, ham maddelerde (yakıt hariç) %16,3, yakıtlarda %27,9 ve imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %8,6 arttı.
- ❑ İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksine bölünmesiyle hesaplanan ve 2020 yılı Ağustos ayında 100,4 olarak elde edilmiş olan dış ticaret haddi, 13,6 puan azalarak, 2021 yılı Ağustos ayında 86,8 oldu.